

Riksmötet fick besöka ett Världsarv

Hälsingegården Gästgivars var ett uppskattat utflyktsmål för deltagarna i årets Riksmöte i Bollnäs. Veckan efter vårt besök skedde den officiella invigningen.

Det kändes stort att få besöka ett av Unescos allra färskaste Världsarv.

Riksmötet blev som vanligt lyckat med god stämning och en busslast krigsbarn från Finland som gäster.

Särskilt musikanterna fick mycket beröm.

Sidorna 8-9

Lasse Feldtblad visar och berättar om Hälsingegården Gästgivars utanför Bollnäs som fick besök av deltagarna på årets Riksmöte.

”Jag minns fortfarande hur fint jag såg före skadan”

Barn leker även om det råkar pågå ett krig. Det gjorde även **Sven-Erik Pihlström**, hans äldre bror och yngre syster.

Mitt under leken exploderade en låda i sandhögen och alla de tre syskonen skadades illa.

Pojkarna skickades till Sverige för läkarvård och blev samtidigt krigsbarn.

– Läkarna lyckades rädda tio procent av min syn, berättar Sven-Erik.

Innan synen gradvis försämrades så att han nu är helt blind hann han lära sig läsa och skriva.

– Jag minns ännu hur fint jag såg innan jag blev skadad!

Sidorna 4-5

– Lyckan för mig var att komma till Sverige och få behandling och utbildning, säger Sven-Erik Pihlström.

Fick medalj för 50 år som fotbollsdomare

Reijo Sipilä har dömt fotboll och bandy i femtio år i Stockholm. Nu har han belönats med guldmedalj ”för hedervärd insats”.

Hans liv har varit fyllt av dramatik, från evakueringen från Seitskär 1939 till krigsbarnstiden i Stora Tuna, återflytten till Finland, arbetsökandet i Stockholm och tillvaron i Sverige.

Intressant är också hans fosterfar som gjorde sig berömd, eller beryktad, på ett alldeles unikt sätt.

Sidan 12

Organisationsnummer 878001-7862

Från redaktionen

Frågan om ersättning för vanvård eller övergrepp till krigsbarn är ännu inte avgjord – av Ersättningsnämnden, som beslutar i sista hand. En handfull ansökningar har skickats in. De behandlas i tur och ordning, och eftersom det kommit in nästan 3 000 ansökningar kan man förstå att det dröjer innan ”våra” fall står i tur.

Den svenska ersättningslagen väckte ju starka reaktioner i Finlands riksdag vid en frågetimme i november. Utrikesminister **Erkki Tuomioja** lovade se till att Sveriges utrikesminister blev informerad om reaktionerna. Antingen har han glömt bort det, eller har han inte ansett frågan värd mödan. (Se sidan 13.)

Att det förekommit övergrepp och vanvård av barn även i Finland är ingen nyhet. Regeringen förbereder en utredning, men det tar tydligen tid: löftet om en sådan gavs för över ett år sedan...

Utvärderingen av den finska krigsbarnsenkäten visar på skrämmande siffror (se sidan 10).

Om två procent av krigsbarnen i Sverige varit utsatta för sexuella ”närmanden” blir det totalt cirka 1 500.

Nu är undersökningen inte vetenskaplig, men den ger ändå en uppfattning om omfattningen. Fast ”närmanden” är kanske inte detsamma som ”övergrepp”. Vi har en lista på cirka 25 namn som söker ersättning av staten. Mörkertalet är tydligen mycket stort.

Sommar brukar vara en tid när folk har semester. Själv ser jag fram mot FinnFest i Hancock, Michigan, 19-23 juni, där man planerat en ”reunion” för finska krigsbarn.

Norman Westerberg, mångårig konsul i Seattle, uppskattar antalet finska krigsbarn i Amerika till cirka 200 enligt resonemanget att en procent av de finlandfödda är krigsbarn. I staten Washington bor 800 finlandfödda, och Norman känner personligen åtta krigsbarn där (han själv och hustrun **Benita** ingår i det antalet). Det är exakt en procent.

Vi har lokaliserat cirka 50 krigsbarn där. Det ska bli roligt att träffa och lära känna dem vid FinnFest.

Med önskan om en angenäm sommar!

Kai Rosnell, chefredaktör

I detta nummer: sidan

Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Nu vill vi samla vår historia	3
Rysk mina tog Sven-Eriks syn	4-5
Krigsbarnsöde blev teaterpjäs	5
Krigsbarn i centrum av världsförhållanden	6-7
Riksmötet i Bollnäs	8-9
Våld förekom på bägge sidor	10
Utställning Edsvik konsthall	11
Guldmedaljör med berömd fosterfar	12
Tusentals ansökningar om ersättning	13
Nu är även Carl Bildt informerad	13
Elsas viktigaste insats	14
Gävle-Dala fyllde 20 år	15
På gång i lokalföreningarna	15
Försvarets bildarkiv tillgängligt	15
Ralf återfann sitt gamla fosterhem	16

Utgivning

Nästa nummer av Finska Krigsbarn beräknas utkomma i början av september 2013. Deadline 16 augusti.

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr per år. Tidningen ingår. För 2014 är priset 175 kr.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 100:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5. Från 2014 är priset 125 kr.

I Finland (och övriga världen) 14 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Länsi-Suomen Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser. Från 2014 är priset 16 Euro.

Redaktionen:

Irja Olsson, ansvarig utgivare, Näckrosstigen 7, 806 49 Gävle. Tel 026-167678.

E-post: irja.olsson.gle@telia.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Kølängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@comhem.se

Soini Andersson, Skyrupsg. 5, 282 32 Tyringe. Tel: 0451-59144. E-post: soini.andersson@telia.com

Sinikka Ortmark Stymne, Hantverkarg. 75, 5 tr, 112 38 Stockholm. Tel 08-6528907.

E-post: sinikka.stymne@bredband.net

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel: 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

Riksförbundets hemsida: finskakrigsbarn.se

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i juni 2013.

Ordföranden har ordet

Vänner!

Riksmötet kom med sommaren till Bollnäs. Vattnet glittrade runt folkhögskolan, solen sken och späda sommarblommor lyfte segervisst sina kronblad mot solen. Äntligen!

Bollnäs ligger i Hälsingland och landskapet har haft stor betydelse för Finland.

Enligt forskare **Kari Tarkiainen**, i "Finnarnas Historia i Sverige", volym 1, befolkades Finlands kuster från Viborg till Norra Österbotten redan på 1300-talet av svenskar som till övervägande del kom från Hälsingland. Denna folkförflyttning ska vara den största som överhuvudtaget är känd mellan Finland och Sverige.

Mer om festligheterna inne i tidningen.

Under Riksmötet diskuterades bland annat de vanvårdade krigsbarnens situation.

Dokumentet "Det gäller även finska barn" har lämnats till ansvariga barn- och äldreminister **Maria Larsson**, till politiker och myndigheter i Sverige och Finland. Våra krav har diskuterats i finska riksdagen och Utlandsfinländarparlamentet. Medier i Sverige och Finland har tagit upp frågan. Sverigefinska Riksförbundet stöder vår sak, men gensvaret från beslutsfattare och politiker har varit klen.

Några krigsbarn har skickat in sina krav till prövning, nu återstår att se vad svaret blir. Frågan är öppen.

Vi följer krigsbarnsforskningen i Finland och andra länder i förhoppning om att flera läroanstalter och universitet i Sverige följer deras exempel.

RFK:s samarbete med våra nordiska och internationella kontakter har alltid varit givande och de banden vill vi förstärka under det kommande året. RFK har också beslutat att stödja Sverigefinska Riksförbundets kampanj

"Suomeksi" för vitalisering av finska språket i Sverige. Det är förenligt med våra stadgar att uppmuntra studier i finska språket och kulturen.

Samlandet av RFK:s och lokalföreningarnas historia pågår för fullt, och vi har glädjande nog fått ett generöst startbidrag från Jacob Wallenbergs stiftelse, Särskilda Fonden, men behöver givetvis mer ekonomiskt stöd för att färdigställa arbetet och för tryckningen.

Riksförbundet har inte medel för detta, tvärtom, vår ekonomiska situation är bekymmersam.

Vår medlemstidning "Finska Krigsbarn" är mycket värdefull för oss men kostnaderna har ökat år efter år. Tidningen betalas med medlemsavgifter som inte har höjts på över tio år medan portot, tryckningen och övriga kostnader har ökat med nära 50 procent.

Riksmötet har nu beslutat att höja avgiften för tidningen med 25 kronor. Detta gäller från årsskiftet 2013-2014. Höjningen är oundviklig för tidningens existens.

Min förhoppning är att under det kommande verksamhetsåret kunna besöka någon av lokalföreningarna för att fånga röster, synpunkter och förslag på vår verksamhet för de kommande åren. Samtidigt vill jag också tacka alla som deltar i arbetet att stödja andra krigsbarn, och alla som informerar den stora allmänheten om vad kriget kostar barn, i lidande och förstörd barndom.

Till slut vill jag tacka Gävle-Dala lokalförening och ordförandeparet Jouko och Kirsti Rajaniemi och alla deras medarbetare för genuint genomfört Riksmöte. Jag stortrivdes och tror att andra också gjorde det.

Tack alla vänner för förtroendet att bli vald till förbundsordförande igen.

Nu önskar jag er alla en lagom varm sommar.

Nu vill vi samla och berätta vår historia

Förslaget att samla vår egen 20-åriga historia till en skrift eller en bok har väckt stort intresse bland krigsbarnen. Arbetet är redan i full gång. Detta tack vare det generösa startbidraget som beviljats av Jacob Wallenbergs Stiftelse Särskilda Fonden.

Lokala krigsbarnsföreningar har startat och ska i höst starta flera grupper som samlar skriven historia, muntliga berättelser och foton bland sina medlemmar. Arbetet får ta sin tid. Brådskan får inte förstöra slutresultatet.

Det är viktigt att våra barn, barnbarn och kommande generationer får fördjupade kunskaper om händelserna i Finland under andra världskriget. Varför 70 000 finska barn sändes åren

1939-1946 till Sverige, Norge och Danmark, till länder med främmande kultur och språk, utan att någon vuxen anhörig fick följa med och hur det har påverkat vårt liv. Både på gott och ont.

Deltagandet är frivilligt.

Materialet samlas först inom den egna föreningen som på detta sätt får en ovärderlig historia över den egna verksamheten och berättelser om de människor som under åren deltagit i den. Föreningarna får givetvis behålla sitt eget historiska material, och om viljan finns och resurserna räcker sätta sina medlemmars historia på pränt även lokalt.

För att underlätta arbetet kommer Sydsveriges krigsbarnsförening dela

ut ett frågeformulär till föreningarna.

Det är viktigt att varje förening gör en egen bedömning på vad man vill ha med i jubileumsskriften. En längre sammanfattning av föreningens arbete, historia, korta berättelser, eller foton med kort bildtext. Senare tar RFK:s arbetsutskott del av materialet för att sortera det i ämnesområden. AU tar även hand om Riksförbundets eget material, protokoll, utredningar och historia.

Sedan samlar styrelsen en sakkunnig, större grupp som får göra en slutlig bedömning av innehållet, formen, berättelserna och fotomaterialet.

Återkommer till arbetet med vår historia längre fram i höst.

Irja Olsson

Rysk mina tog Sven-Eriks syn

Familjen **Pihlström** hade just flyttat från Ekenäs till Hangö. De ryska trupperna hade dragit sig tillbaka och området som arrenderats av Sovjet efter vinterkriget behärskades åter av Finland.

Sven-Erik Pihlström var knappt sex år då, men har en del minnen av vad som hände.

– Vi lekte på en sandig kulle, min äldre bror och min yngre syster och jag. Där hittade vi en låda. Vi måste ha kommit åt den på något sätt, för plötsligt exploderade den.

Splitter överallt

När Sven-Erik vaknade upp låg han på sjukhus med splitter i knäna, armarna och huvudet. Ögonen var skadade. Brodern fick en arm och ett öga bortsprängt, systemen klarade sig undan med lite splitter bl a under ena ögat.

– Ryssarna hade sprängt ammunitionsförråden innan de gav sig av, men den här lådan... Jag vet inte hur den hamnat nästan på vår tomt. Man sa att det var ”ryska minknallar”.

Läkarna i Lund

– Tryckvågen måste ha gått över huvudet på mig, annars hade jag strukit med direkt. Läkarna ville skicka oss till en specialist i Lund, och min bror och jag skickades dit, delvis som krigsbarn. Där blev jag opererad flera gånger och de lyckades rädda kanske tio procent av synen.

Efter sjukhusvistelsen placerades Sven-Erik på en bondgård i Lövestad, hos **Astrid** och **Bonde Andersson**. Där fick han lära sig hantera djuren. Där började han skolan.

– Jag kunde se tillräckligt bra för att lära mig läsa och skriva, och cykla. I samma skola gick **Tapani Rossi**, men inte i samma klass.

Sven-Erik var svenskspråkig så det var inga språkproblem.

– Det enda jag kunde på finska var svordomar...

Tomteboda

Sven-Eriks syn försämrades gradvis, och läkaren sa att ”den här pojken ska till Tomteboda och lära sig blindskrift”.

På Tomtebodaskolan i Stockholm lärde han sig punktskrift och andra nyttigheter, som korgflätning.

– Men det var ju ingenting man kunde försörja sig på. Jag tänkte

Så här vackra korgar gör Sven-Erik Pihlström. Han kan konsten att lära ut konsten även till andra.

att det kan jag syssla med när jag blir pensionär. Lantbruk var inte att tänka på för en nästan blind så jag gick på Norrbackainstitutet och fick utbildning som tapetserare.

Stilmöbler

Det handlade inte om att tapetsera väggar. En tapetserares arbete består till största delen av stoppning och klädsel av möbler. Efter utbildningen jobbade Sven-Erik ett år hos en ”mäster” på Östermalm, med specialitet stilmöbler.

– Ett härligt jobb, kommenterar Sven-Erik. Men branschen blev utkonkurrerad av Ikea och liknande, och ”den där” **Lena Larsson** med sin slit-och-släng-filosofi.

Så blev det åtta år på Sweda i Sundbyberg, tillverkning av kassa-

apparater, 2000 anställda av vilka 800 var finländare.

Lärde sig finska

– Det var riktning och gradning, arbete som inte kräver någon syn, berättar Sven-Erik. Det var där jag lärde mig tillräckligt med finska för att klara mig...

Han kände att hans skolkunskaper inte räckte till och började studera på en folkhögskola utanför Växjö, samtidigt läste han på kvällsgymnasium, skaffade sig socionomutbildning på Sköndalsinstitutet några år, blev socialassistent, kurator.

– När jag tog min examen 1975 lades Sweda ner så det var vältajmat...

Tacksam för behandlingen i Sverige

– Sen jobbade jag 26 år som ”regelknutte” (handläggare) inom länsarbetsnämnden i Stockholms län...

Som pensionär har Sven-Erik återupptagit sin gamla hobby från Tomtebodan-tiden, korgflätning. Han leder två kurser med sex elever i varje grupp, måndagar, vilket gör att han missar alla måndagsträffar med krigsbarnen i Stockholm.

Skrivmaskin på gården

Han har haft kontakt med fosterfamiljen i Skåne tills Astrid gick bort för något år sedan.

– Hon var en mycket fin människa, jag var med på hennes begravning. Den där Bonde hade jag inga känslor för. Men de hade en skrivmaskin på gården och jag lärde mig skriva maskin, det har jag haft god nytta av.

– Jag har hela tiden haft bra kontakt med familjen och släkten i Finland. Det är jag som ordnar kusinträffarna...

Trots sitt handikapp – Sven-Erik är helt blind sedan många år, kan bara skilja ljus och mörker – anser han sig lyckligt lottad. Han bor i en lägenhet i Solna med sin sambo sedan 30 år.

– Lyckan för mig var att komma till Sverige och få behandling och utbildning. Och jag minns fortfarande hur fint jag såg innan jag blev skadad...

Text och foto: Kai Rosnell

Virket till ramverket inhandlas utomlands, sedan blir det ett snyggt tidningsställ med hjälp av Sven-Eriks flinka fingrar.

Krigsbarnsöde blev teaterpjäs

Teaterscenen har blivit skådeplats för ännu ett krigsbarnsöde.

Det är **Sinikka Viitanen**, Nokia, (bilden) som skrivit, satt upp och regisserat ”*Sotalapsi Ellin evakkota-*

rina” (Krigsbarnet Ellis evakuering) med **Elli Pajuojas** liv som utgångspunkt.

Sinikka hade fått i uppgift att forma Ellis liv till teater, med hennes minnesanteckningar till stöd. När arbetet var klart hade Elli själv lämnat jordelivet.

– Pjäsen följer helt Ellis intentioner, allt är baserat på hennes uppgifter, säger Sinikka Viitanen som är väl förtrogen med problematiken.

Pjäsen hade urpremiär 17 mars 2012 med tolv skådespelare, mer eller mindre amatörer, från Hiillos-teatern. Sexton föreställningar har getts hittills. Det blir fler i höst, bl a två i Björneborg 7 september.

Eeva Honkanen, Helsingfors, såg pjäsen i vintras och skriver bland annat så här om den:

”Krigsbarnet Ellis berättelse om sin evakuering ger en stark bild från krigstiden i Finland. Pjäsen hade lyckats få med huvudinnehållet av krigsbarnets öden. Där fanns krigets skrämmande händelser, ljudet av skottlossning, bombplanens dån, pappas avfärd till fronten, hunger, barnets sjukdom och död.

Svårast var separationerna. Elli var både krigsbarn och evakuerad från Karelen. Hon skickades till Sverige, hon blev förbryllad av den nya omgivningen och längtade efter mamma. Hon anpassade sig bra till det nya hemmet, hon fäste sig vid familjen och den vid henne.

Avfärden från Sverige och ankomsten till Finland och den grå vardagen framkallade tårar hos åskådaren och näsduken grävdes fram ur handväskan.”

K.R.

Krigsbarn i centrum av världsfinansens

Ossi Rahkonen träffade jag första gången under festivalen "Finland i vårt hjärta" i Åbo sommaren 2011. Sedan dess har vi hållit kontakten.

Han är en av de drivande krafterna till den War Children's Reunion som hålls vid FinnFest i Hancock, Michigan, 19-23 juni.

Här är hans egen berättelse om sitt ganska omväxlande och händelserika liv.
K.R.

Jag är född i Åbo i maj 1940 och bodde på ön Hirvensalo sydost om staden nära Åbo hamn. Detta var av stor betydelse eftersom hamnen var ett viktigt mål för det ryska flygvapnet. Vi låg direkt i linjen för bombplanen.

Jag tror att detta var en viktig orsak till att vår mor ville skicka mig, min äldre syster och bror till Sverige.

Min far var vid fronten från 1939 till slutet av Lapplandskriget mot tyskarna våren 1945, bortsett från 15 månader mellan vinter- och fortsättningskriget 1940-41.

Skildes från brodern

Jag reste med tåg med min äldre bror runt Bottenviken via Haparanda

Ett något defekt foto av Ossi med sin far Paul Erik Rahkonen.

Ossi Rahkonen: Krigsbarn i Nyköping februari 1944–juli 1947. Riddare av Finlands Lejons orden 2009.

och hamnade i ett vårdcenter norr om Stockholm där vi skildes. Det är litet jag minns från denna period, med undantag av vissa för mig då viktiga händelser.

Jag hamnade i Nyköping hos **Ulla** och **Fritz Johansson**. De hade inga egna barn.

Orsaken att jag stannade i Sverige längre än de flesta var att Ulla och Fritz ville adoptera mig från första början och undvek att ta upp frågan med mina finska föräldrar så länge som möjligt, ända fram tills jag nådde skolåldern hösten 1947.

Blev helsvensk

Detta var också orsaken till att jag inte tilläts ha kontakt med min äldre bror som också bodde i Nyköping hos en annan familj. Deras avsikt var att omvandla mig så snart som möjligt till en svensk pojke som glömt sin finska bakgrund.

De lyckades bra. Jag glömde Finland, finska språket, och min finska familj under den period på tre och ett halvt år då jag bodde i Nyköping. Jag var tvungen att starta från noll när jag återvänt till Finland och börjat skolan där hösten 1947.

Bortskämd

Lyckligtvis var Ulla och Fritz de bästa svenska föräldrar jag kunde ha. Jag tror att jag blev bortskämd i Nyköping, vilket gjorde anpassningen i Åbo svårare. Där var jag ett av fem syskon boende på en liten gård hos min mors föräldrar. ➡

Bröderna Ossi, tre år, och Jarkko, fem år, just före avresan till Sverige 1944.

Afrika, Sydostasien, Amerika...

Vi hade det riktigt svårt ekonomiskt, klyftan med Sverige i levnadsstandard var enorm. Det var inte underligt att jag sökte mig till mina svenska föräldrar så snart skolan var över i Finland, flera år efter det att jag återvänt. Anpassningen tog cirka fem år (också att lära finska ordentligt igen). Men också efter denna period besökte jag mina svenska föräldrar varje sommar ända tills de avled på 1990-talet, senare med min hustru Karin och två barn.

Studier

Lyckligtvis var jag från Åbo, den gamla huvudstaden när Finland var en del av Sverige. Detta gav utmärkta förutsättningar för skolgång från förstadiet till universitetsstudier.

Jag började på svensk folkskola, fortsatte på Åbo Finska Lyceum (mina finska föräldrars önskemål) och tog slutexamen (politices magister) vid Åbo Akademi med huvudämnen nationalekonomi och statistik, med en hel del andra ämnen vilka kvalificerade mig till finsk utrikestjänst.

Jag tror att skolningsmöjligheter, eller brist på dem, är av avgörande betydelse för senare framgång i livet för krigsbarnen.

Jag var lycklig både att ha en god familj i Sverige och skolningsmöjligheter i Finland.

Svenska språket stannade kvar hos mig. Jag blev anställd av finska regeringen som forskare och nationalekonom i Helsingfors 1964 efter obligatorisk militärtjänst och hamnade på grund av min svenska direkt in på nordiskt samarbete, som på den tiden var lika viktigt som EU idag. Jag blev också sekreterare i vissa finsksvenska regeringsutskott.

Utlandsjobb

Skandinaviska kontakter ledde till utlandsjobb, först i Nigeria, sedan i Brasilien, Indonesien och Filippinerna, alla länder där jag hade familjen med mig. Denna femårsperiod från 1967 till 1972 var präglad av åtminstone lika stora politiska problem som existerar runt världen idag.

Nigeria hade ett inbördeskrig med Biafra och vi blev evakuerade till Köpenhamn för att slutföra vårt jobb där. Brasilien var under militärdiktatur, även jag blev arresterad misstänkt för subversiv aktivitet.

Indonesien hade haft en våldsam

militärkupp som avsatte **Sukarno** efter ett kuppöversök av kommunistelement. Filippinerna var under **Ferdinand Marcos**, en kleptokrat som rätt litet respekterade demokrati.

Världsbanken

Jag blev anställd från Filippinerna till Världsbanken i Washington DC år 1972.

Mitt första jobb var Sydostasien, länder där jag hade jobbat tidigare, med expansion till både norr (Korea, Taiwan, Thailand) och väst (Burma, Bangladesh, Indien, Nepal, Pakistan), alla länder med varierande styre som påminde ganska litet om västerländsk demokrati. Sydkorea var diktatoriskt styrt av **S Park** (dottern har nyligen blivit vald till Sydkoreas president).

Några år senare blev jag involverad med Iran och Vietnam. I Iran fram tills den islamiska revolutionen gjorde slut på västerländsk finansiering (för en tid åtminstone, och nu igen). I Vietnam deltog jag med FN i återuppbyggnadsuppgifter efter fredsöverenskommelsen och enandet, utlånad av Världsbanken.

Den siste amerikanen

Det var på den tiden jag av en slump blev involverad i fallet med den siste amerikanske marinen som kom ut levande från Vietnam efter att ha varit cirka tio år i krigsfånge- och tvångsarbetsläger. Hans uttalanden blev en sensation (åtminstone i USA) sedan han påstod att det var ett stort antal amerikaner i tvångsarbetsläger i norra Vietnam – något som inte har bevisats.

Mitt sista jobb på Världsbanken var

Ossi med fosterfar Fritz Johansson.

Ossi med fostermor Ulla Johansson.

över en sexårsperiod som chef för exekutivstyrelsens sekretariat var efter jag blev inviterad att bli finans- och handelsråd vid den finska ambassaden i Washington DC.

Eget företag

Jag började med mitt eget företag efter det att min sexårsperiod (det längs-ta tillåtna på en ambassad) var över. Det är koncentrerat på projektfinans, som fortsättning på min världsbankskarriär. För det mesta har jag fungerat som 'teamleader' för en grupp av multinationella specialister.

Samtidigt har jag blivit involverad i finskamerikanska organisationer och blev nyligen vald till president (ordförande) för Finlandia Foundation National (FFN), en organisation av finskamerikanare omfattande 45 regionala avdelningar över hela USA.

Huvudfunktionen för FFN är att dela ut stipendier både för universitetsstuderande och för kulturinitiativ med en stark tonvikt på musik. I år delar vi ut nästan 60 stipendier till ett totalvärde av 125.000 dollar (till det kommer finansiering från andra källor).

Jag blev tilldelad riddarmärket av Finlands Lejons orden år 2009.

Ossi Rahkonen

McLean, Virginia (utanför Washington DC).

Riksmöte med linne och världsarv

Riksförbundets årsmöte arrangerades i år av **Gävle-Dala Finska Krigsbarn** som valt Bollnäs folkhögskola som centrum. Där kunde också flertalet långväga deltagare inhysas i enkla, men klart ändamålsenliga rum.

Flera fick en fantastisk utsikt över den lilla sjön Varpen mitt inne i Bollnäs, vilket också de som bodde på Scandic-hotellet begåvades med.

Folkhögskolan var ett perfekt val med alla sina moderna konferensfaciliteter och utmärkta matsal, där varierad och vällagad mat serverades av vänlig och förekommande personal.

Sammanlagt 119 deltagare hade sökt sig till mötet och flera av oss långväga resenärer anlände redan på fredagen. Även i år kom en busslast med kamrater från Finland. Trots att de bara var 32 till antalet, så representerade de nästan en tredjedel av deltagarna, och som vanligt blir det mera "liv i luckan" när det finska språket ljuder i lokalerna.

Gävle-Dalaföreningens ordförande **Jouko Rajaniemi** hälsade deltagarna välkomna till Bollnäs och folkhögskolan, varefter Riksförbundets ordförande **Irja Olsson** tog över och inledde sammankomsten i den flaggprydda lokalen med respektive lands nationalsånger. Sedan gjorde hon en resumé med såväl historiska återblickar som nulägesbeskrivningar av vad som skett och sker inom förbundet.

Docent **Pentti Andersson** redogjorde för sin jämförande forskning rörande PTSD (posttraumatiskt stress-

Hälsingegården Gästgivars ingår som en del i ett färskt världsarv som invigdes officiellt en vecka efter vårt besök där. Vi kände igen interiören i TV-reportagen. Tv ordf Irja Olsson, framför den unika målningen Jorma Vartiainen, Virve Kaskele och Kristina Virkola, gäster från Finland.

syndrom) hos en grupp finska krigsbarn respektive krigsveteraner. I ett antal olika variabler har han funnit signifikanta likheter mellan de båda grupperna.

Framställningen var inte lätt att förstå för alla, med de många vetenskapliga begrepp Pentti Andersson använde, och någon ifrågasatte om det överhuvudtaget var relevant att använda krigsveteraner som kontrollgrupp vid jämförelsen.

Föredraget genomfördes senare med

tolk för finsktalande deltagare.

Världsarv, lin och Snoddaståg

Under eftermiddagen genomfördes en busstur till det moderna och omtalade linneväveriet **Växbo Lin**, som tagit upp gamla kunskaper om linhantering och -väveri, och som nu skapar moderna populära produkter.

Besök gjordes också på den av Unesco till Världsarv utsedda hälsingegården **Gästgivars** i Arbrå socken. Båda platserna är fina exempel på den allmogekultur, som man gärna förknippar med Hälsingland.

Kaija Asikainen fungerade utmärkt som snabb och säker tolk under bussresan, på väveriet och åt **Lasse Feldtblad** på Gästgivars.

Middag och samkväm

Festmiddagen präglades av en munter och stundtals högljudd stämning, så det var idel glada deltagare som fortsatte till samkväm i andra lokaler, där kaffe med kladdkaka och vispgräddade bättrade på kaloriintaget.

Lasse Feldtblad underhöll med dragspelsmusik. Allsång med främst finska sånger leddes av Irja Olsson och nog var det några som också tog en svängom på dansgolvet. ➡

En del av auditoriet vid årets riksmöte. vi känner igen Soile Lingman längst fram, Pentti Andersson med fru Saimi till höger.

Snoddaståg, glada musikanter

Jouko Rajaniemi hade lyckats få en mängd lokala företag att skänka lotterivinster. Flera vinster var formidabla kvalitetsprodukter, antalet var så stort att ungefär var tredje lott utföll med vinst.

På grund av en föredragshållares dubbelbokning avslutades Riksmötet i stället med rundtur i Bollnäs med **Snoddaståget** för hugade deltagare.

Som en sista underhållning spelade två unga män, **Ville Syri** (fiol) och **Peter Bonde** (gitarr) från folkhögskolans musiklinje, finsk och svensk folkmusik. Båda spelmännen har finska anor och Ville behärskar finska språket, han sjöng "Juokse sinä humma" på felfri finska. Ett mycket uppskattat inslag.

Irja Olsson lämnade i sitt avslutningsanförande kort information om årsmötets beslut och berättade också om den pågående insamlingen av material till en minnesskrift. (Se sidan 3.)

Sedvanligt sjöngs nationalsångerna, Finlands på båda språken.

I Irja Olssons avslutande tack till Jouko Rajaniemi och styrelsen för Gävle-Dala-föreningen instämmer vi, som hade förmånen att vara deltagare i det väl arrangerade riksårsmötet, över vilket en generös sol lyste nästan varje stund på dagen.

Text: Tapani Rossi

Foto: Kai Rosnell

Prishöjning

Priset på vår medlemstidning har varit oförändrat i många år. Men tryckningen har blivit dyrare, vi trycker numera i färg, portot har stigit, dessutom har Posten tvingat oss till distribution i kuvert som innebär en merkostnad.

Årsmötet beslöt höja priset med 25 kr per år.

Från 2014 betalar lokalföreningarna 100 kr per medlem och år. Avgiften för de direktanslutna till RFK blir 175 kr. Enbart prenumeration på tidningen kostar 125 kr inom Sverige, utom Sverige 16 Euro.

Priset för innevarande år berörs inte.

Vi hoppas att medlemmar och prenumeranter har förståelse för denna nödvändiga åtgärd.

Kai Rosnell, chefredaktör

Jouko Rajaniemi fick ta emot de finländska gästernas tack genom Virve Kaskela och Sirpa Korpela.

En dag för krigens barn...

Till årsmötet i Bollnäs hade inkommit denna motion:

"En dag för krigens barn".

Det har diskuterats om en "Minnesdag för krigsbarn" i förra styrelsen, olika förslag och oenighet. Om man väljer 4 februari, Armis dag, gäller minnesdagen bara för finska krigsbarn. Om man väljer 23 augusti, europeiska minnesdagen, gäller det för offren för nazismen och stalinismen. Med de två alternativen kommer minnesdagen räkna 10-15 år, eftersom vi alla som var med under andra världskriget är gamla, t o m döda.

Om man väljer 20 november, dagen

för FN:s barnkonvention från 1989, skulle alla krigsbarn, även dagens krigsbarn som lider, svälter, torteras, inkluderas.

Jag förslår att styrelsen för Riksförbundet Finska Krigsbarn arbetar för "En dag för krigens barn" den 20 november som minnesdag.

England ratificerade en dag för krigens barn förra hösten, 2012.

Mariestad den 4 april 2013

Vieno Mårtensson

* * *

Motionen behandlades av styrelsen före årsmötet. Beslutet blev att lägga fram motionen för årsmötet utan att ta ställning till den.

Årsmötet beslöt att bifalla motionen. Det innebär att RFK-styrelsen skall arbeta vidare för att göra 20 november till en minnesdag för krigens barn. På vilket sätt det ska ske är inte avgjort.

Motionen innehåller ett påstående som inte stämmer riktigt: England har inte ratificerat någon dag för krigens barn. Däremot hölls en ceremoni i London den 20 november 2012 som är tänkt att bli årlig. Och man arbetar i England på att dagen skall bli en officiell minnesdag.

K.R.

Glädjespridaren Lasse Feldtblad.

Våld förekom på bägge sidor

Några resultat från krigsbarnsenkäten i Finland

Media har fört fram några krigsbarns skräckupplevelser i värdlandet. Vi hyser djupaste medlidande för dem som råkat ut för övergrepp, men vi vet att dessa erfarenheter inte kan generaliseras. De allra flesta av oss har goda minnen från vår krigsbarnstid.

År 2009 skickades en enkät ut tillsammans med tidningen Sotalapsi/ Krigsbarn, som nådde omkring 1500 mottagare. Vi beslöt att granska de svar som berörde våld, bestraffning eller otillbörliga sexuella närmanden.

Metoder

Vi granskade 555 svarskuvert. Av dessa kunde 540 öppnas, eftersom femton svarskuvert belagts med öppningsförbud före ett visst datum i framtiden. Några kuvert innehöll inte enkätsvar. Vi granskade vi 515 svar.

Resultat

Resultaten kan ses i tabellen. Elva personer (2%) säger sig ha upplevt otillbörliga sexuella närmanden i värdlandet, 4 (0,8%) hade upplevt detta i Finland. Fysisk bestraffning tycks ha varit vanligare i Finland (6%) än i Sverige eller Danmark (1%).

Även alkoholproblem tycks ha förekommit oftare i Finland (2%) än i värdlandet (0,2%). Hemma i Finland var barnen oftare (5,6%) rädda för någon än de var i värdlandet (2%).

Diskussion

Resultatet var väntat: Våld och sexuellt ofredande förekom både i värdlanden och i Finland. Det var hjärtskärande att läsa några av svaren och vi är fulla av medkänsla gentemot de krigsbarnssystrar och -bröder som haft hemska erfarenheter i händerna på oförstående eller sjuka vuxna. Vi beslöt att inte beskriva enskilda upplevelser i detalj.

För att förklara resultaten har vi inga färdiga svar, bara frågor och teorier.

Sexuellt ofredande verkar ha förekommit mera i värdlandet än i Finland. Kan det vara så, att ett främmande barn känns mera "tillåtet" än de närstående barnen, då en pervers person söker sitt offer?

Det ser ut som om fysisk bestraffning var vanligare i Finland än i värdlanden. Man vet, att fosterföräldrarna i genomsnitt var förmodigare och bättre utbildade än de finska föräldrarna. Fosterföräldrarna kan därför även ha varit mera upplysta gällande barnuppfostringsfrågor.

Kan detta förklara varför fysiska straff inte användes så ofta i Sverige och Danmark? Eller är tröskeln högre inför sträng bestraffning av ett barn som kommer från ett krigsförande land för att söka skydd?

Man har visat, att de hemvändande frontsoldaterna ofta led av ett psykiskt krigstrauma även om de var fysiskt oskadda. Ett dylikt trauma leder ofta till ett våldsamt och oberäkneligt beteende samt till alkoholmissbruk. Det är lätt att förstå att barnen är rädda i sådana familjer.

De finska familjerna kunde under efterkrigstiden även ha andra problem, såsom ekonomiska bekymmer.

Kanske ett hemvändande krigsbarn, som verkade främmande och inte ens kunde tala den övriga familjens språk, uppväckte irritation och blev strängare bestraffat än vad som varit fallet i normala förhållanden?

Vi vet inte om alla som upplevt våld och otillbörliga närmanden vill tala eller skriva om dessa, ens anonymt, eller om de överhuvudtaget minns dem. Vill de krigsbarn som haft de värsta upplevelserna ens vara med i någon krigsbarnsorganisation?

Detta var inte en vetenskaplig undersökning och vi har inget kontrollmaterial. Resultaten är inte statistiskt signifikanta, men kan ge riktlinjer tills man får noggrannare resultat.

Brita Stenius-Aarniala

Markku Laaksonen

Svåra upplevelser under krigsbarnstiden

N = 515

I värdlandet

I Finland

	Inom familjen	Utanför familjen	På anstalt	Inom familjen	Utanför familjen
Sexuella närmanden	6	5		3	1
Fysisk bestraffning	5		1	33	
Förnedrande bestraffning	1	1		3	
Skräck	11			29	
Alkoholproblem	1			11	

Sag mir, wo die Blumen sind

INGA BLOMMOR FINNS DET MER
MINNE KUKAT KADONNEET
WHERE HAVE ALL THE FLOWERS GONE?
QUE SONT DEVENUES LES FLEURS?
ТЫ СКАЖИ МНЕ, ГДЕ ЦВЕТЫ

Maya Rygaard
Edsvik Konsthall
24/8–15/9 2013

Vernissage 24 augusti samt 31 augusti kl 11–16

Måleri, skulpturer, fotografier, film och installationer
i samarbete med Global War Museum, Munkedal.

Utställningens tema har ingen upphovsman. Den har skapats på sina egna historiska referenser runt mänskligt lidande hur krig i dess vitt skilda skepnader påverkar barnen och den unga, känsliga människan.

Minnesbilder försvinner aldrig och vi kan välja antingen tiga eller tala. Den här utställningen ska förhoppningsvis guida de berörda till att kunna tala ut vad de varit med om innan det är för sent.

Till slut är det den enda försoning som vi människor kan söka tröst hos: ord som inte sagts ska sägas, minnen som inte fått finnas ska skildras, röster som tystats måste återfå sin talan. Minnen är som naturens blommor – de kommer att vissna när hösten slutligen nalkas.

Edsvik Konsthall

Landsnorav. 42
192 51 Sollentuna
Stockholm, Sweden
Telefon: +46 8 920500

Öppettider: tisdag – söndag 11–17

www.mayaart.se

*Ta en kopia av denna annons!
Den gäller som entrébiljett för två personer.*

Guldmedaljör med berömd fosterfar

Låt oss presentera ännu en medaljör ur vår krigsbarnskrets: **Reijo Sipilä**, Stockholm.

För en tid sedan uppvaktades han på Stadshagens idrottsplats i centrala Stockholm av Stockholms Idrottsförbund med en guldmedalj och diplom.

Det var en belöning för femtio års domarskap i fotboll och bandy. "För hedervärd insats" står det på medaljen.

Det är inte många 77-åringar (fyller 78 i september) som fortfarande verkar som fotbollsdomare, så visst är Reijo unik.

Broderns olycka

Medaljen ger oss tillfälle att berätta om Reijo och hans öde, för det innehåller en hel del märkligheter.

Reijo Sipilä föddes på ön Seiskari (Seitskär) djupt inne i Finska Viken, en ö som Sovjet ville ha. Befolkningen, som uppgick till 688 personer år 1939, transporterades till fastlandet i samband med krigsutbrottet.

Så även Reijo, hans syskon och mor (fadern kämpade vid fronten).

– På båten hände en olycka, min äldre bror **Raimo** fastnade med ena benet i en kätting. Benet trasades sönder och måste amputeras ovanför knät. Det var ju en tragedi och olyckan gjorde honom bitter, berättar Reijo.

Modern dog något år senare i tuberkulos och de fyra barnen Raimo, Reijo, **Risto** och **Ritva** hamnade på barnhem innan de sändes till Sverige som krigsbarn 1942.

Fredspriset till Hitler!!!

Barnen hamnade i Stora Tuna i Dalarna. Bröderna kom till folkskoleinspektören **E.G.C. Brandt** och hans hustru **Greta** som var djupt involverad i både krigsbarns- och fadderbarnsverksamheten. Hon fick senare en medalj för sina insatser, från Finlands Vita Ros orden!

Fosterfadern Brandt hade hamnat i Sveriges riksdag av en slump, som ersättare åt en ersättare för en ersättare... Våren 1939 gjorde han sig ryktbar över hela världen genom att föreslå **Hitler** till fredspriset!

Brandt var egentligen antinazist och förslaget till Norges storting var menat som ironi, som svar på andra riksdagsmäns förslag av **Chamberlain** för priset. Men Brandts förslag togs på allvar på många håll, det var

Reijo Sipilä kan vara stolt över den fina utmärkelsen.

Foto: Kai Rosnell

korrekt välformulerat (kan läsas via nätet: googla på E.G.C.Brandt!) och resulterade i många tackbrev från personer som därmed avslöjade sig som nazisympatisörer.

Fick studera

Så Reijo Sipilä hade hamnat hos en mycket känd person. Där fick han det bra, lärde sig spela fotboll och bandy men blev ingen stjärna, han saknade tekniken men var desto bättre på speluppfattning och taktik. Mest fick han agera målvakt, därtill räckte hans snabbhet.

Efter sju år i Sverige skickades han tillbaka till Finland, han var begåvad och fick gå i svenskspråkig

Nej, köra skottkärra är inte roligt, tyckte Reijo redan som barn.

skola i Åbo (Klassiska lyceet).

Efter realexamen ville han tillbaka till Sverige och söka arbete. Han jobbade extra på Posten i Åbo för att få ihop en reskassa.

– Jag fick tjata på pappa att skriva på papperen så jag fick ett pass.

Jobb direkt

Väl framme i Stockholm promenerade han Vasagatan upp för att leta efter jobb.

– Men där fanns bara affärer så jag gick över Kungsbron och Fleminggatan upp, stegade in genom en dörr med skylten Alfa-Laval och frågade om de hade jobb för mig. Och de tog mig direkt, fick börja som kontorsequip på reklamavdelningen, berättar Reijo med en viss stolthet.

Där blev han renodlad reklamman, grafisk formgivare, något som han senare jobbade med även på HSB:s Riksförbund.

Alfa-Laval var ett stort företag med hundratals anställda, och korpiddrotten hade en stor plats i företagets policy, den stärkte samhörigheten.

Cyklade till matcherna

Reijo visade sig mer framgångsrik som coach för fotbollslaget än som spelare.

– Vi vann allt som kunde vinnas!

Ofta saknades domare i matcherna så Reijo hoppade

Tusentals ansökningar om ersättning

Hur går det med ersättningen till finska krigsbarn för vanvård och övergrepp?

Vi får ofta den frågan. Svaret är: vi vet inte ännu.

Åtminstone fem ansökningar från krigsbarn har skickats till nämnden som totalt fått in 2 840 ansökningar (till 24 maj). Den har behandlat 220 av dessa. I 163 fall har ersättning lämnats, i 57 fall blev det avslag.

Nämnden har muntliga förhandlingar på cirka 30 minuter med den sökande (som får ta med sig en stödperson). Från juni räknar man med att klara 30 fall per vecka. Senare ännu fler genom att personalen har utökats.

Med den takten dröjer det kanske fram mot hösten innan det första krigsbarnsfallet blir avgjort.

I skrivande stund har alltså inget fall där ett finskt krigsbarn ansökt om ersättning behandlats.

Ytterligare två ansökningar från krigsbarn är på gång och skickas in de närmaste veckorna.

Riksförbundet för Samhällets Styvbarn arbetar på att få en lagändring till stånd så att även barn som råkat ut för övergrepp efter 1980 ska kunna få ersättning. Man planerar ett seminarium i ämnet till Visby under Almédalsveckan.

Uppdrag Granskning visade nyligen

på det absurda i tidsgränsen 1980. Men man tog inte upp Lagrådets märkliga roll i samband med lagens tillkomst.

Lagrådet är tydligen heligt i Sverige, får inte kritiseras. Men i remissutlåtandet poängterade Lagrådet just diskrimineringen av personer som drabbats efter 1980 och hävdade att "allas likhet inför lagen" är en bärande princip i Sverige. Ändå godkände Lagrådet propositionen med motiveringen att det tydligen fanns politisk enighet om den.

Om politikerna är eniga om en diskriminering så godkänns den alltså!

Kai Rosnell

Nu är även Carl Bildt informerad

Vid frågetimmen i Finlands riksdag torsdag 8 november 2012 togs den färskta Ersättningslagen i Sverige upp av riksdagsman **Markku Rossi**.

Då visste man inte riktigt vad lagen innebar för de finska krigsbarnens del.

Men omsorgsminister **Paula Risikko** lovade undersöka saken, statsminister **Jyrki Katainen** sa att man kunde diskutera detta öppet kolleger emellan (syftande på regeringen i

Sverige), och utrikesminister **Erkki Tuomioja** sa ordagrant så här:

"Pidän omalta osaltani huolta siitä, että myöskin ulkoministeri Ruotissa on tietoinen meidän kiinnostuksestamme". (Jag ska personligen se till att även utrikesministern i Sverige känner till vårt intresse.)

Risikko har nog låtit ambassaden i Stockholm ta reda på vad lagen innebär. Uppenbarligen har hon kommit till slutsatsen att finska krigsbarn inte

uttryckligen diskrimineras i lagen och att Finlands regering inte kan lägga sig i lagstiftningen i Sverige.

Om statsminister Katainen har agerat i denna fråga känner jag inte till.

Att utrikesminister Tuomioja inte informerat utrikesminister **Carl Bildt** om kritiken mot lagen vid frågetimmen i Finlands riksdag är uppenbart.

På Finlandsinstitutet deltog båda utrikesministrarna i en debatt fredag 3 maj. Efteråt frågade jag utrikesminister Tuomioja direkt om han informerat sin kollega om reaktionen på lagen i Finlands riksdag.

Då drog han Bildt i kavajärmen och bad mig ställa frågan på nytt så att även Bildt hörde den.

Bildt såg ut som ett levande frågetecken, och svarade att han nog hade talat om krigsbarn för många år sedan med Esko Aho...

Nu är Carl Bildt i alla fall informerad om den starka reaktionen som "diskrimineringen" av de finska krigsbarnen i ersättningslagen gav upphov till i Finland.

Det är inte utrikesminister Tuomiojas förtjänst.

Ärendet hör egentligen inte hemma i utrikesdepartementet, men reaktionen på lagen i Finland gör det.

Kai Rosnell

300 matcher på ett år...

forts från föreg sida

in och dömde emellanåt. Det blev mer och mer dömande, och nu har han alltså gjort det i femtio år. Han sätter en ära i att cykla till matcherna oavsett var i Stockholm de spelas.

– Jag räknade ut för en tid sedan att jag hade dömt över 300 matcher på ett år! Det var både Korpen och S:t Erikscupen med flera matcher på en dag så visst var det möjligt!

Cancer i buken

Nu tar Reijo det något lugnare sedan han drabbades av cancer i buken. Kirurgerna klarade av problemen, avlägsnade tumören och lite till, men det går att leva ett bra liv med en påse på magen.

Reijo är gift med **Maria** från Portugal, som hjälper till att guida portugisiska turister i Stockholm. De har två döttrar.

– Och tänk, båda två flyttade tillbaka

hit när jag fick cancer, den ena bodde i Australien då, den andra i England!

Reijo har även en son från ett tidigare äktenskap.

Så mycket kontakt med det gamla fosterlandet har han inte längre.

– Alla syskonen hamnade ju i Sverige. Raimo dog för många år sedan men Risto är kvar, han var duktig boxare och löpte maraton, Bostonmaraton också och säkert tio Stockholm maraton. Ritva gifte sig och flyttade med sin man till Österbotten... (Hennes berättelse finns i antologin "Från krig till trygghet" som utkom i fjol.)

Reijo är mycket aktiv i Stockholmsföreningen Finska Krigsbarn, har bl a ingått i styrelsen.

En mångsidig man med tillräckligt mycket humor för att klara sig bra genom livet.

Kai Rosnell

Ska du flytta?
Meddela
adressändring!

Elsas viktigaste insats: barnen

En fantastisk person fick jag förmånen att träffa för något år sedan i Harplinge. Föreningen Nordens Getinge-Harplinge-avdelning stod som värd för ett möte med **Elsa Peterson** som under ungefär två års tid på 40-talet arbetat med och för sjuka finska barn i Sverige.

Gedigen utbildning

Elsa **Cedergren**, som hon då hette, är finlandssvenska och föddes i Österbotten för 93 år sedan. Hon växte upp i en stor syskonskara på en gård med frukt- och grönsaksodlingar utanför Helsingfors. Tidigt fick hon en gedigen utbildning på Högvalla husmodersskola i Borgå.

Under krigsåren anslöt hon sig till Lotta Svärd-organisationen och fick tjänstgöra som kantinlotta vid fronten. Efter Hangös befrielse 1941 deltog hon i upprustning av det av ryssarna förstörda sjukhuset. År 1943 var Elsa några månader på Karelska näset och hjälpte återvändande karelare.

Med barn till Sverige

Hon var hemma i Helsingforsstrakten hösten 1944 och hjälpte till med den hastigt beordrade evakueringen av Porkkalaområdet. Strax därefter blev hon tillfrågad om hon ville bli ledsagare för en grupp sjuka barn som skulle till Sverige, och sedan åta sig arbete på svenska anläggningar där barnen vårdades.

Utan att tveka antog hon utmaningen. Det hela startade med en tågresa genom den nyblivna ryska enklaven väster om Helsingfors. I Åbo togs barnen ombord på S/S Arcturus.

Elsa arbetade i det stora lastutrymmet där barnen låg i våningssängar och hängkojor. Barnen grät, hostade och spydde. Det var verkligen eländigt och den otillräckliga personalen kunde inte hjälpa eller trösta alla.

Kikhostebarn

I Sverige gick resan till en karantänsförläggning på Ronneby Brunn. Barnen fördelades på olika byggnader inom området och Elsa kom till ett hus där kikhostebarn placerats. Barnen hade det mycket svårt innan de fick lindring för sin hosta.

Hon glömmer inte en liten pojke, som fick en så svår hostattack att ändtarmen pressades ut. En

Elsa Peterson har fortfarande kontakt med forna krigsbarn som hon haft i sin vård.

skakande upplevelse för såväl pojkarna som personalen.

Konvalescentbarn

Karantänsförläggningen upphörde, barnen fördelades till barnhem och sjukhus och Elsa kom till ett barnhem i Limmared. Där fanns ett tjugotal pojkar, som var konvalescenter efter operationer av olika tbc-angrepp i skelettdelar. De hade bandage och proteser av olika slag.

Några av de äldre pojkarna gick i skola i närheten, andra blev undervisade av en finsk lärarinna. Efter några månader fick Elsa av någon anledning en placering på ett barnhem för tonårpojkar i Kungsgården i Ovan-sjö, söder om Gävle. Där var hon bara i tre veckor. Hon upplevde den svenska personalen som hård och straffande mot de finska pojkarna, som nog inte heller var så lätta att tas med.

Arbetskamrat blev professor

Efter en kort vistelse i Finland återkom hon, nu till Halmstad där hon fick arbete på det s.k. Finlandshemmet i gamla rådhuset. Där blev hon arbetskamrat och vän till **Tuulikki Pietilä**, som senare blev berömd konstnär och professor i grafisk konst och även livskamrat till **Tove Jansson**.

Tiden i Halmstad var en inskolning till de barnhem som hon skulle arbeta på. Många barn var också ganska svårt sjuka och behövde särskild

tillsyn. Difteri hade antagligen lett till en liten flickas död om inte Elsa upptäckt hennes tillstånd och fått henne till omedelbar läkarvård.

Nya uppgifter

Ganska snart blev Elsa Cedergren ombedd att åta sig uppgiften som föreståndare på barnhemmet, som var inrättat på Kulsegård i Särdal norr om Halmstad. Även här var det fråga om konvalescentbarn, som ofta kom från vård på Apelvikens kustsanatorium.

I ungefär ett och ett halvt år var Elsa ansvarig för det tjugotal barn, som var placerade här. F.ö. en härlig miljö för barnen. Många av dem fick fosterhem på orten.

Det var här Elsa hittade kärleken. När hon gifte sig 1946 efterträddes hon av sin syster **Berit** som övertog föreståndareansvaret fram till att barnhemmet avvecklades 1947.

Hjälpen räddade liv

Elsa (Cedergren) Peterson kan inte nog poängtera vilken stor och viktig insats Sverige gjorde för de sjuka finska barnen. Hon är fullkomligt övertygad om att utan den hade hundratals barn inte överlevt i Finland.

Några av barnen håller fortfarande kontakt med henne. Elsa Peterson har under många år arbetat som hushållslärare, utöver arbetet som husmor. Hon bor nu i Varberg och är omgiven av en stor familj.

– Min viktigaste insats i livet var nog vården av de finska barnen.

Detta var Elsa Petersons egen slutkommentar till sitt anförande på mötet i Harplinge bibliotek.

Elsa blev själv en del av denna viktiga insats för Finlands barn. Hon har säkert många andra betydelsefulla handlingar i sin meritlista från ett långt händelserikt liv, men den förhållandevis korta tid hon hade hand om krigsbarn var viktig för henne och helt säkert var hon en mycket viktig person för många krigsbarn.

Tapani Rossi

Debattera
mera!

Gävle-Dala fyllde 20 år

Ordf. Jouko Rajaniemi och revisorn Evans Olsson studerar föreningens samling av bordsstandar.

Gävle Dala krigsbarnsförening höll sitt årsmöte och 20-års-jubileum den 23 mars 2013 på Gustaf Wasa hotell i Borlänge.

Årsmötet startade med sedvanliga förhandlingar. 20 personer hade mött upp.

Rapporter från RFK:s styrelsemöte uppmärksammades, nämligen de övergrepp som barn utsattes för. Vi ska följa hur det blir med de ersättningar som utlovats.

Medlemmarna i vår förening uppmannades att skriva ner våra egna livsberättelser.

Försvarets bildarkiv tillgängligt

För några veckor sedan öppnade Finlands Armés arkiv en databas med flera tusen bilder från krigsåren 1939-1945, som blev tillgängliga på internet.

Bildarkivet uppges innehålla ca 160 000 bilder, tagna framför allt av améns egna fotografer. Alla är inte digitaliserade och endast ett mer begränsat material på 3 000 bilder tillgängligt hittills.

Databasen finns i tre språkversioner, finska, svenska och engelska. Språket väljer du genom att klicka på den finska, svenska eller engelska flaggan som visas på startsidan.

Sökfunktionen är knepig att lära sig. Sökning måste göras med finska ord i de flesta fall. Ord som *krigsbarn* ger inget svar, inte *sotalapsi* heller. *Lapset* är däremot gångbart, men man får ofta fler resultat än förväntat.

Vi uppmanades också att samla tidningsartiklar, fotografier, anteckningar för att så småningom få ihop till en skrift. Man kan bilda grupper och på så vis hjälpas åt.

Vi blev underhållna av en trevlig grupp "Matti Itärantas flickor". De sjöng, spelade och berättade roliga historier. Mycket uppskattat.

Riksförbundet uppvaktade med blommor genom ordf. Irja Olsson

Nu fortsätter vi ett tag till med nya krafter så länge vi orkar.

Arja Rohlin

Man får träna på att begränsa sökningarna till tidsperioder som vinterkriget, fortsättningskriget eller lapplandskriget, eller ange en ort. Anvisningar och tips finns på svenska.

Bildtexterna är ganska torftiga på gränsen till helt intetsäggande, men ibland kan man få riktiga fullträffar.

Tekniken för bildvisningen är ny och man måste träna en stund för att lära sig den. Men i korthet visas 15 små bilder fördelade på tre rader på vänster sida. Till höger finns en lite större bild av den första av de 15. Den har tre ikoner nedanför. Den vänstra för kort information om bilden, den mellersta används för att visa bilden i stort format och den högra för att spara bilden till din dator.

Tapani Rossi

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala Hoforsgruppen träffas sista onsdagen varje månad. Ring Jouko Rajaniemi 070-2095653.

Gästrikgruppen träffas andra tisdagen i månaden kl 13 på Studieförbundet, Norra Köpmangatan 12 A, Gävle.

Hälsinggruppen träffas sista måndagen i månaden.

Göteborg Medlemsmötena hålls i brf Alberts lokal, Ö Skansgatan 8, Göteborg.

Medlemsresa till Helsingfors och Borgå planeras till 29 augusti-1 september.

Informella möten på stan, nästa träff på Angered Centrum 15 juni.

Träffar för revitalisering av finska språket planeras till hösten i samarbete med Finska Aftonstjärnan, Göteborg.

Mellansverige Höstplaneringen inte klar.

Stockholm Måndagsträffar i Sverigefinska skolan, Fridhemsgatan 17-19, Stockholm, kl 16.30-19.30.

Återupptas 2 september.

Sommarträffar i Stockholm måndagar enligt följande:

Blå Porten, Djurgården, kl 11.30 den 10 och 24 juni, 8 och 22 juli, 5 och 19 augusti.

Kvarnen, Medborgarplatsen, kl 13.15 den 17 juni, 1, 15 och 29 juli, 12 augusti.

Sydsverige Sommarträff på MS Immeln den 9 juli. Båten avgår från Immeln kl 12. Turen tar ca 2½ timmar.

Träffpunkt Finland på Senioren i Hässleholm under hösten: Torsdagen den 15/8, torsdagen den 12/9, torsdagen den 24/10, fredagen den 22/11. Självständighetsdagen fredagen 6/12, besök Rolf Paimensalo från polisen. Klockan 13.00 gäller för samtliga tillfällen.

Ny kurs i finska på Studieförbundet Vuxenskolan i Hässleholm startar i höst.

Vätterbygden lämnar RFK

Vätterbygdens krigsbarnsförening har meddelat att man lämnar Riksförbundet.

Ralf återfann sitt gamla fosterhem

Till ordförande för Riksförbundets årsmöte i Bollnäs föreslogs och valdes **Ralf Ilmoni**, Helsingfors.

En för oss helt okänd figur, som dock visade sig klara uppgiften galant.

Han började med att berätta att han är helt färsk medlem i Helsingforsföreningen och att han just hade besökt det hus i Bollnäs där han vistats som krigsbarn.

– Ja, det stämmer. Och trots att det var 68 år sedan jag var där kände jag igen mig direkt, berättade han. Huset stod där precis som då, pelarna på baksidan och stentrapporna ner till stranden, och vällingklockan på framsidan.

Vi hade en stund kvar till kvällens festmiddag så jag föreslog en biltur till Varpnäs som stället heter.

Vid sitt första besök hade han blivit hjärtligt mottagen av de nuvarande ägarna som inte hade något att göra med flottningsschef **Ali Holmström** och hans fru **Brita** som var Ralfs fosterföräldrar i mitten av 40-talet.

Den gamla vällingklockan fungerar också som ringklocka, konstaterar Ralf Ilmoni vid huset där han vistades som krigsbarn. Foto: Kai Rosnell

Den lille krabaten på kälken är Ralf Ilmoni. Flickan heter Anniki Kinnunen från Suomussalmi.

– De hade inga egna barn och ville adoptera mig...

Ralf hade det mycket bra hos Holmströms. När han reste hem till Finland igen i september 1945 fick han med sig ett fotoalbum med alla de bilder som Holmströms tagit av det lilla lånet från Finland. Eller om det skickades till hans mor senare, det är bara något år sedan han fann det efter moderns död.

– Jag var knappt ett år gammal när jag kom dit – jag är född 1943. Jag var mycket liten, vägde bara 1,7 kilo när jag föddes flera veckor för tidigt.

Det märkliga med Ralf är att han har så starka minnen av huset och omgivningarna. Vi promenerade en bit på "Kärleksstigen", och där stannade Ralf till vid ett stort träd.

– Det här lärkrädet minns jag mycket väl. Det är säkert ett par hundra år gammalt.

Av den lille pojken har blivit en riktig tungviktare.

– Jag fick inte chansen att studera när jag återkom till Finland, och då är konkurrensen hård om man inte har en akademisk utbildning. Men jag gick kurser på egen hand i marknadsföring, handelslära och liknande. Så jag har klarat mig bra. Jag är en mångsysslare, vet lite om mycket.

De senaste 37 åren har Ralf Ilmoni varit knuten till Philips-koncernen i de baltiska länderna, de två sista åren som VD för Philips Estland.

– Marknadsföring, reklam och försäljning har varit mitt gebit.

Det finns många märkliga öden bland oss. För Ralf har tiden som krigsbarn inte inneburit något negativt alls, tvärtom. Det kan vi vara enbart glada för.

Kai Rosnell